

VIDIK fest i međunarodni simpozij o političkoj perspektivi općeg dobra

Silvana Dragun

silvadragoon@gmail.com

U ponedjeljak 8. svibnja 2023. u Splitu je započeo osmi festival kulturnog aktivizma *VIDIK fest* u organizaciji Hrvatske udruge Benedikt (8. 5. – 12. 5. 2023.) koji je u tjedni program festivala uvrstio međunarodni znanstveni simpozij (8. 5. – 10. 5. 2023.) na inicijativu udruge DoCeSt iz Splita uz potporu Papinskoga sveučilišta Angelicum iz Rima.

Međunarodni simpozij o temi *Politička perspektiva općeg dobra* okupio je dvadesetak sudionika u Sveučilišnoj knjižnici. Prvi govornik, teolog Darko Rapić iz Splita, govorio je o mnogim ekonomskim, društvenim i kulturološkim aspektima koji uzrokuju migracijske procese. Posebice je istaknuo ilegalne migracije, organizirane ili neorganizirane, iza kojih često stoje kriminalne skupine, a stoga su sigurnosni problem. Napomenuo je da bi naziv »ilegalni migrant« trebalo izbjegavati u javnom govoru i to zbog promicanja poštivanja prava i dužnosti osobe.

Drugi je govornik na jutarnjem panelu bio poljski novinar i ekonomski analitičar Rafal Wos koji je govorio o konceptu socijalne države ili »države blagostanja« nakon Drugoga svjetskog rata, kada su se razvila tri modela: konzervativni, socijaldemokratski i liberalni. Danas u zapadnim razvijenim zemljama prevladava liberalni ekonomski model koji su počeli promicati američki predsjednik Ronald Regan i britanska premijerka Margaret Thatcher. Uz ovaj model, koji podrazumijeva slobodno tržište, vezuje se smanjivanje socijalnih fondova, deregulacija i akumulacija kapitala u rukama pojedinaca. Takav model, koji je danas dominantan, izaziva veće socijalne nesigurnosti i nejednakosti te je potrebno tražiti pravednija rješenja.

Na poslijepodnevnom panelu o klimatskim promjenama i »ekološkom obraćenju«, koje posebno ističe papa Franjo u enciklici *Laudato sí* (2015), govorila je Elena Šiaudvytinė s Međunarodnoga sveučilišta LCC (Litva). Smatra da Papin pristup nudi alternativu eko-modernističkim zahtjevima za održivi razvoj. On se zalaže za holistički pristup koji uključuje ekonomski razvoj i zaštitu okoliša, inkluzivni pristup, osmišljenu participaciju i prilagodbu. Takav

pristup zahtijeva usmjerenje prema »pravednoj tranziciji« i zelenoj ekonomiji koja mora uključivati obvezu iskorjenjivanja siromaštva i nejednakosti, kako se to navodi u Smjernicama za pravednu tranziciju ILO-a iz 2015.

Politolog Marián Sekerák s Karlova sveučilišta u Pragu je u izlaganju pod naslovom *Građanska dužnost i načelo općeg dobra: pitanja vojnog roka i obrane domovine* izložio pregled različitih filozofskih tradicija općeg dobra u odnosu na pitanje obrane domovine, posebno tradicije marksizma, liberalizma i neoliberalizma, komunitarizma, personalizma i katoličkog socijalnog nauka. U nastavku izlaganja objasnio je da je politička obveza obrane domovine povezana s načelom općeg dobra i filozofsku analizu opravdanja nesudjelovanja u obrani domovine. Govoreći o socijalnom nauku Crkve najviše se referirao na encikliku *Pacem in terris* pape Ivana XXIII (1963.) i *Frateli tutti* pape Franje (2021).

Prvi dan simpozija završio je okruglim stolom kojeg je moderirao Bruno Petrušić i na kojemu su za opće dobro u kontekstu lokalne i nacionalne politike govorili gradski vijećnici Lidija Bekavac (HGS) i Damir Barbir (SDP), te saborski zastupnici Stjepo Bartulica (Domovinski pokret) i Marijana Puljak (Centar). Razgovarali su o tome može li se oko nekih tema od javnog interesa postići konsenzus i zaključili da je dijalog moguć oko svih tema koja ne zadiru u neka vrijednosna i svjetonazorska pitanja oko kojih se različite političke opcije imaju razmimoilaze.

U utorak, 9. svibnja 2023. na jutarnjem panelu govorila je s. Helen Alford, OP, dekanica Papinskoga sveučilišta Angelicum u Rimu. Ona se u svom izlaganju najviše referirala na sadašnju krizu i istaknula da je slična situacija bila je prije Drugoga svjetskoga rata kada su se razmahale totalitarne ideologije. Tada su personalistički filozofi poput Jacquesa Maritaina (1882-1973) izgradili cjelovitu i sustavnu filozofsku antropologiju i političku filozofiju. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. godine inspirirana je konceptom »ljudskih prava« ovog mislioca i u današnjoj krizi Europe personalističko prirodno-pravna koncepcija može biti putokaz za aktualne izazove.

María Dolores Sánchez Galera iz Dikasterija za cjeloviti ljudski razvoj u Vatikanu je predstavila vodič *Our common home* koji je nastao kao plod suradnje Dikasterija i Stockholm Environment Instituta (SEI). Vodič povezuje klimatske promjene i brigu za održivi razvoj s porukama pape Franje iznesenim u enciklici *Laudato sí* (2015.).

Stjepo Bartulica, saborski zastupnik i profesor na Hrvatskom katoličkom sveučilištu, govorio je o *woke* ideologiji. Poput komunizma i ova ideologija koja želi postati sekularna religija ima svoje dogme, naglasio je. No, opće dobro ne može se temeljiti na lažnoj svijesti i teorijama koje nemaju veze sa znanošću. Kao što se komunizam u Europi na kraju raspao, tako će i *woke* ideologija kad-tad urušiti jer se protivi naravnom poretku dok začetnici ove ideologije nemaju nikakvih valjanih znanstvenih dokaza za svoje teorije.

Marijana Kompes s Hrvatskog katoličkog sveučilišta se u svom izlaganju referirala na pojam općeg dobra kojeg prvi put u crkvenim dokumentima definira i razrađuje papa Ivan XXIII., prvo u enciklici *Mater et magistra* (1961.), a poslije i u enciklici *Pacem in terris* (1963.).

Američki akademik Joseph Weiler, stručnjak za međunarodno pravo i dobitnik prestižne nagrade Ratzinger 2022., govorio je o sekularizmu kao promašenoj ideologiji. Govoreći o općem dobru naglasio je da taj pojam ne možemo promatrati samo na materijalnoj razini u okviru »države blagostanja«, ne razmišljajući i o drugim vrijednostima jednako važnima pojedincima, kao što su obitelj, domovina i vjera. Religija nosi transcendentnu vrijednost koja pojedinca poziva na odgovornost. Vjera nije privatna stvar, naglasio je i podsjetio da se još od Francuske revolucije želi nametnuti takva sekularna paradigma koja minorizira utjecaj religije na europske vrijednote. Danas se ta »vrijednosna praznina« ogleđa u vladavini prava kad se zanemaruju dužnosti, a više ističu prava.

Na popodnevnom panelu govorio je Bruno Petrušić o socijalnim temama u djelima fra Špire Marasovića (1944-2013) i sociologa Željka Mardešića (1933-2006). Posebno je istaknuo neke i danas aktualne misli fra Špire Marasovića o odnosu vjere i politike, te Mardešićeva upozorenja o opasnosti sekularizacije Crkve i ideologizacije katoličke vjere.

Saborski zastupnik Davor Ivo Stier je govorio o kršćanskim korijenima europske kulture i razvoju kršćanske demokracije nakon Drugoga svjetskoga rata u idejama koje su zastupali oci ujedinjene Europe Robert Schuman i Alcide de Gasperi. Danas, kada obilježavamo deset godina pristupanja Republike Hrvatske europskim integracijama, Stier je posebno istaknuo Schumanove riječi da je »zadaca kršćana u politici upravo u tome da izravno upućuju na obranu općeljudskih vrijednosti«. Pojasnio je da kršćanska demokracija u zapadnim društvima djeluje kao politička platforma na principima socijalnog nauka Crkve i kršćanske antropologije.

Posljednjeg dana simpozija, u srijedu 10. svibnja 2023., izlaganje o socijalnim načelima koje posebno apostrofira papa Franjo u enciklici *Radost evanđelja – Evangelii gaudium* (2013.) održao je Vladimir Dugalić, profesor s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu i tajnik Komisije *Iustitia et pax* Hrvatske biskupske konferencije.

O vodnom resursu govorila je Maja Cvitan Grubišin. Upozorila je da će klimatske promjene znatno utjecati na dostupnost vode u Europi i u svijetu. To nas treba još više potaknuti da spriječimo onečišćenje, neadekvatno zbrinjavanje otpadnih voda i privatizaciju tog vitalnog resursa bez kojega nema života na Zemlji.

Jakov Žižić, politolog s Hrvatskoga katoličkog sveučilišta, je analizirao ulogu Ustavnoga suda u demokratskim procesima nakon Domovinskog rata i pokazao na više primjera da Ustavni sud ne može biti samostalan i nepristran sve

dok se ustavni suci biraju iz redova najvećih političkih stranaka kojima nisu u interesu značajnije ustavnopravne promjene.

U četvrtak 11. svibnja 2023. u sklopu *VIDIK festa* je održana tribina pod naslovom *Kruh naš svagdašnji – izazovi za hrvatsku poljoprivredu* nezavisne saborske zastupnice Marijane Petir i predsjednice saborskog Odbora za poljoprivredu. Ona je govorila o potrebi uklanjanja administrativnih prepreka, o inovativnom pristupu i o preferiranju domaće proizvodnje putem postupka javne nabave. Prema ocjeni Europske komisije Hrvatska ima jedan od najvećih potencijala za razvoj biogospodarstva. U odnosu na druge europske zemlje u Hrvatskoj se manje koriste pesticidi i antimikrobna sredstva, dok se površine s ekološkom proizvodnjom stalno povećavaju. U Hrvatskoj nije dopuštena sjetva genetički modificirana sjemena niti u pokusne svrhe. Moramo povećati produktivnost hrvatske poljoprivrede i jačati njenu konkurentnost te otpornost na klimatske promjene, ali i snažiti generacijsku obnovu te unaprijediti društvenu, komunalnu i socijalnu infrastrukturu na hrvatskom selu.

Posljednjeg dana manifestacije, u petak 12. svibnja, održan je okrugli stol o benediktinskoj kulturnoj baštini na kojemu su sudjelovali don Mladen Parlov s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu, povjesničarka Mirjana Matijević Sokol i Ljubomir Gudelj Velaga, viši kustos u Muzeju Hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu. Govorili su o ulozi benediktinaca u opismenjavanju Hrvata, pisanoj i spomeničkoj baštini te važnim arheološkim lokalitetima u Dalmaciji koji su neadekvatno zaštićeni i prezentirani.